HABAŞ Demir Çelik İşletmesi'nde 9 Kasım 2026 Tarihinde Yaşanan İşçi Katliamı Hakkında Rapor

27.11.2026

İzmir'in Aliağa ilçesindeki HABAŞ Demir Çelik tesislerinde 9 Kasım 2026 tarihinde meydana gelen patlamanın ardından 19 işçi hayatını kaybetti ve onlarca işçi yaralandı. Patlamanın yaşandığı ilk dakikalarda ekranlara yansıyan görüntülerde yıkıntıların ve alevlerin içerisinden sağ olarak çıkan işçilerin, yaralı ve hayatını kaybetmiş olan arkadaşlarını taşıdıklarına şahit olundu. Hemen ardından patlamanın neden yaşandığı sorgulanmaya başlandı. 25 Kasım 2026 Çarşamba günü atanan bilirkişi heyetinin teknik raporunun tamamlandığına dair basında haberler yer aldı. Basında yer alan haberlerde kaza günü hazırlanan bilirkişi raporunda, Şirket Yönetim Kurulu Başkanı Mehmet Rüştü Başaran, Aliağa Şube Müdürü Aytekin Ayber, Fabrika Müdürü Orhan Şaman, İdari Müdür Namık Erol ve Kalite ve Planlama Müdürü Haşim Ayten kazanın meydana gelmesinde ana etken olarak değerlendirildiği ifade ediliyor.

9 Kasım tarihinde yaşanan patlama, HABAŞ'ta senelerdir yaşanan iş cinayetlerini, fabrikanın çalışma koşullarını, holdingin AKP iktidarı dönemindeki finansal büyümesini, patron Mehmet Rüştü Başaran'ın İsrail ve Ukrayna ile olan ticari faaliyetlerini de gündeme getirdi. İşçi yakınları cenazelerinin çıkarılmasını beklerken, aynı saatlerde yayın yasağı getirildi. 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3/2. maddesi uyarınca alınan kararın gerekçesi olarak dezenformasyonun ve toplumsal infialin önlenmesi, kamu düzeninin korunması ve soruşturmanın sağlıklı şekilde yürütülmesi gösterildi.

Soruşturmanın sağlıklı şekilde yürütülmesinin biricik yolunun gerçeklerin ve delillerin karartılmamasından geçtiğine inanıyoruz. Patlama öncesi çalışma koşullarından, patlama günü görgü tanıklarının ifadelerine, uzman kurum ve kişilerin değerlendirmelerine kadar tüm gözlem ve bilgiler, bilirkişi raporu ve ilgili tutanaklar, katliam sonrası yaşanan gelişmeler kamuoyu ile tüm açıklığı ile paylaşılmalı, bu katliam ve sorumluları hem hukuk önünde hem de halkın vicdanında mahkum edilmelidir.

Demir çelik sektörü Türkiye'de hem ekonomik hem de sınai üretim açısından kritik öneme sahip bir sektördür. Bu sektörde gerek üretim kapasite ve ölçeği itibari ile, gerek yaratılan katma değer açısından ve gerekse de istihdam sayıları açısından çok büyük ölçekli işletmeler yer almaktadır. Dolayısıyla Türkiye'de sanayi politikaları ve uygulamaları açısından demir çelik sektörüne özel bir önem verilmek durumundadır. Türkiye Komünist Partisi kritik sanayi ve hizmet kollarında ve büyük sanayi işletmelerinde derhal devletleştirmeyi ve merkezi bir plan doğrultusunda üretim ve hizmetin gerçekleştirilmesini savunmaktadır. Ama maalesef ülkemizde hüküm süren sanayi ve ekonomi politikaları tüm sektörlerde, üretim ve hizmet alanlarında sermayenin çıkarlarını ve kâr elde etmesini temel düstur sayan adına piyasacılık denilen, kuralsız ve acımasız bir işleyişe sahip.

HABAŞ'ta 9 kasım 2026 tarihinde yaşanan katliam bu kuralsız ve acımasız işleyişin bir sonucudur. HABAŞ Demir Çelik tesisleri üretim kapasitesi, açıkladığı satış rakamları, sahip olduğu sermaye büyüklüğü ve çalışan işçi sayısı itibariyle herhangi bir işletme olmanın oldukça ötesinde bir nitelik taşımaktadır. Yaşanan katliam ve onun ortaya serdiği üretim ve çalışma koşullarına, bu koşulların denetim ve kontrol mekanizmalarına, başta Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olmak üzere ilgili devlet kurumlarının tüm bu süreçlerdeki sorumluluklarına dair can acıtan tablo meselenin HABAŞ veya tekil birkaç işletmeyle sınırlı olmayan bir suç olduğunu göstermektedir. Ortada HABAŞ ile ya da 9 Kasım 2026 Pazartesi günü ile başlayıp bitmeyen, Türkiye'de emeği ile geçinen insanlara düşman karanlık bir tablo ve düzen vardır. TKP bu tabloyu ortadan kaldırmak, bu acımasız düzeni değiştirmek, insanca bir düzen kurmak için mücadele etmektedir. TKP aynı zamanda bu karanlık tabloyu yaratan, besleyen, her bir örnekte bu suça ortak olanlardan hesap sormayı da görevi saymaktadır. HABAŞ'ta yaşanan işçi katliamının sorgulanması, neden ve sorumlularının ortaya çıkarılıp hesap sorulması için TKP elinden geleni yapacaktır.

Sizlerle aşağıda paylaşmış olduğumuz rapor partili uzman arkadaşlarımız tarafından HABAŞ çalışanlarının ve kaybettiğimiz işçi yakınlarının gözlem ve deneyimleri, danışılan kimi uzman kurum ve kişilerin gözlem ve değerlendirmeleri ve basında yer alan haber ve bilgiler de dikkate alınarak hazırlanmıştır.

9 Kasım 2026 Tarihinde Yaşanan HABAŞ İşçi Katliamı Hakkında Teknik Gözlem ve Değerlendirme

HABAŞ'ta yaşanan işçi katliamı Türkiye'de iş güvenliğine dair birçok tartışmayı tekrar gündeme getirmiştir. Bu rapor, 9 Kasım günü 19 işçinin hayatını yitirmesine, onlarca işçinin yaralanmasına yol açan patlamanın nedenlerine dair teknik, istatistik ve yasal süreci değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

- Patlamaya sebep olan vincin düşmesi, iş ekipmanlarının periyodik kontrol ve bakım süreçlerini tartışmaya açmıştır.
- Ölümlü iş kazalarının sıklıkla yaşandığı HABAŞ'ta, bir de 9 Kasım öncesi son 1 ay içerisinde 2 işçinin ölümüyle sonuçlanan iş cinayetleri söz konusu iken Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından işletmede denetim yapılıp yapılmadığı sorusuna yanıt halen alınamamıştır.
- İşçi katliamının yaşandığı 9 Kasım'ın akşamında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Işıkhan'ın basın açıklamasında, HABAŞ'ın geçtiğimiz dönemlerde birçok defa Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı tarafından denetime tabi tutulduğu ve "çok ciddi" anlamda sıkıntıların yaşanmadığı ifade edilmiştir. Bu açıklama, yapıldığı iddia edilen denetimlere dair güvensizlik oluştururken diğer taraftan kamuoyuna denetim sonuçlarına dair yanlış bir bilgilendirme mi yapıldığı konusunda belirsizlik yaratmıştır.
- 37 iş güvenliği uzmanının çalışmakta olduğu açıklanmıştır. Bilirkişi raporuna göre iş güvenliği uzmanların defaten gerekli uyarıları yapmaları ve raporlamalarına rağmen gerekli işlemlerin yapılmaması ve adımların atılmaması HABAŞ bünyesinde İş güvenliği uzmanlarının işyerlerindeki görev, yetki ve sorumluluklarına dair yasal ve pratik süreçlerin değerlendirilmesini gündeme getirmektedir.

HABAŞ'ta İşçi Katliamının Yaşanmasına Sebep Olan Olaylar Zincirine Dair;

Bilirkişi raporunda katliamın oluş şekli ve nedeni şöyle açıklanmaktadır: "Olayın ilk aşaması, 3. ark ocağının yedek çanağının 3. şarj vinci ile taşınması sırasında, vincin üzerinde hareket ettiği rayları taşıyan sabit vinç yolu kirişinin kolonlarla olan bağlantılarından ayrılarak yere düşmesi…, alt kotta bulunan oksijen gaz valf standı, brülör odası ve bu bölgeden geçen gaz boru hatlarının ağır mekanik darbelere maruz kalması, gaz tesisatında meydana gelen hasarları takiben şiddetli patlama ve yangının oluşması… çanak taşıma faaliyeti sırasında kiriş-kolon birleşiminde taşıma ve tutma işlevinin kaybedilmesiyle sabit vinç yolu kirişi kolon bağlantılarından ayrılmış; bunu 3. şarj vincinin ve taşınan yedek çanağın düşmesi izlemiştir. Bu mekanizma, olayın yalnızca vinç operatörünün hareketi veya vincin kendi mekanik aksamıyla açıklanamayacağını, sabit taşıyıcı sistemin tasarım, imalat, montaj, bakım ve kontrol güvenliğinin esas alınması gerektiğini ortaya koymaktadır"

➢ Kaza yapan ekipman, tesisin çelikhane bölümündeki elektrik ark ocağı üzerinde çalışan, yaklaşık kapasitesi 120 ton olan, çift kirişli, köprülü, endüstriyel tavan vinci tanımlı iş makinasıdır. (gezer köprülü ağır hizmet tipi vinç).

Ağır sanayi ve çelikhane ortamlarında gezer köprülü vinçlerin raydan çıkmasına veya tamamen çökmesine yol açan temel mühendislik ve işletme faktörleri şunlardır:

Metal Yorulması ve Termal Stres: Çelikhanelerdeki aşırı yüksek sıcaklıklar, ani ısı değişimleri ve sürekli ağır yük döngüleri; çelik kirişlerde, kaynak noktalarında ve bağlantı cıvatalarında zamanla mikro kırıklara ve malzeme yorulmasına yol açar.

Kapasite Aşımı ve Dinamik Yükleme: Vincin tasarım tonajının üzerinde yük kaldırılması, yükün aniden durdurulması veya sallanarak taşınması taşıyıcı kolonlara ve köprü kirişlerine aşırı yanal kuvvet uygular.

Ray ve Tekerlek Hizasızlığı: Vinç yolundaki rayların eğilmesi, bağlantı plakalarının gevşemesi veya tekerlek flanşlarının aşınması sonucunda vinç köprüsü ray üzerinde kasılarak yürür ve taşıyıcı mesnetleri yerinden oynatabilir.

Periyodik Bakım ve Kontrol Eksiklikleri: Taşıyıcı çelik konstrüksiyonun tahribatsız muayene (ultrasonik veya manyetik parçacık testi) ile düzenli kontrol edilmemesi, korozyon ve çatlakların kritik seviyeye ulaşana kadar fark edilmemesine neden olur.

- ➢ Kaza sonrasında patlamaya neden olduğu ifade edilen doğal gaz hattı, elektrik ark ocağının (EAO) brülör sistemini besleyen orta düzey basınçlı yakıt hattı olup, kaza bölgesinde yer almaktadır.

Planlı bakım sırasında vinç yolu köprü/kiriş sisteminin çökmesiyle tavan vinci ve taşıdığı yedek ocak çanağı, doğrudan EAO platformunun üzerine düşmüştür.

Çökmenin yarattığı ağır mekanik darbe ile platform üzerindeki doğal gaz basınç regülasyon valf sistemi ve oksijen boruları darbe almış, yüksek basınçlı gaz kopan yüksek akım kablolarından çıkan elektrik arkı, büyük bir patlamaya neden olmuştur.

Ortadaki ağır tablo ve bu tablonun oluşmasında önemli bir etken olan patlama şu soruları da gündeme getirmektedir. Habaş Aliağa üretim tesisindeki doğalgaz hatlarına ait projeler ve saha kontrolleri İzmirgaz tarafından doğru ve kurallara uygun şekilde yapılmış mıdır? Kazanın şiddetini arttıran doğalgaz hattı projede mevcut mudur? Proje onaylı mıdır ve İzmirgaz yerinde inceleme ve onay vermiş midir?

Mevcut bilgiler doğrultusunda kazaya neden olan ihmallere dair gözlem ve değerlendirmelerimiz

Bakım ve Kontrol Yetersizliği: Vinç sabit taşıyıcı sisteminde, soğutma devresi ve boru hatlarındaki korozyon, aşınma ile metal yorgunluğunun zamanında tespit edilemediği, bu ise periyodik kontrollerin ve muayenelerin yetersiz kaldığını göstermektedir. Sabit taşıyıcı sistemin tasarım, imalat ve montaj süreçlerinde de yanlışlar olduğu şiddetli şüphesi bulunmaktadır.

Güvenlik ve Otomasyon Sorunları: Su basıncı düşüşünü veya sıcaklık değişimlerini algılayarak ocağı otomatik durdurması gereken sensörlerin ve otomasyon sisteminin çalışmadığına dair gözlem ve ciddi şüpheler söz konusudur.

Acil Durum Eksiklikleri: Patlama sonrası çalışanların güvenle uzaklaşabileceği tahliye koridorlarının ve bariyerlerin standartlara uygun olmadığı yaşanan elim katliam sonucu ortaya çıkmıştır.

* ***<u>Bu değerlendirmeler kaza olayının yaşandığı işyerinde uygulanmakta olan iş sağlığı ve güvenliği kanunu ve hükümlerinin uygulanmasına yönelik açık ihlal, zafiyet ve yetersizliği ifade etmektedir.</u>***

Elde edilen bilgiler doğrultusunda HABAŞ Demir Çelik Entegre Fabrikası'nda 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu ve yönetmelik hükümleri 3 farklı yapıda uygulanmaktadır.

1 no'lu uygulamada HABAŞ Demir Çelik Fabrikası ünvanlı işyerinde kadrolu olarak çalışan İş yeri Hekimi ve İş Güvenliği Uzmanlarının vermiş olduğu hizmetler;

Bu birim fabrikada tespit edilen İSG ihlallerinin giderilmesine yönelik eğitim ve denetim, kontrol çalışmalarını yapmaktadır.

2’nolu uygulamada HABAŞ Demir Çelik Fabrikası Yerleşkesinde bulunan ve HABAŞ Demir Çelik Fabrikasına üretim yapan (alt yüklenici) ve iştiraklerinde çeşitli mesleki kodlarla çalışan personellerine yönelik OSGB den alınan İş yeri Hekimi ve İş Güvenliği Uzmanlarının vermiş olduğu hizmetler;

Bu birim hizmet vermiş olduğu işyeri çalışanlarına işe giriş muayenelerini yapmakta, İSG eğitimleri vermektedir.

3’nolu uygulamada HABAŞ Demir Çelik Fabrikası Yerleşkesinde bulunan alt taşeron (eser sözleşmeli firmalar) personellerine yönelik OSGB den alınan İş yeri Hekimi ve İş Güvenliği Uzmanlarının vermiş olduğu hizmetler şeklindedir.

Her üç İş Sağlığı ve Güvenliği uygulamasında da yerleşke içerisinde çalışan iş güvenliği uzmanları ve iş yeri hekimleri HABAŞ Demir Çelik İşletmesi yönetiminin kontrol ve denetiminde hizmet vermektedir. İş güvenliği uzmanları, saha incelemeleri ve evrak kontrolleri sonucunda tespit ve önerilerini gerek raporlama gerekse onaylı deftere yazarak işletme sahiplerine ve onların vekili olarak kabul edilen yönetim mekanizmalarına sunmaktadır. Bilirkişi raporunda “İş güvenliği uzmanı Selim KÖSE tarafından imzalanmış 25.04.2025 tarihli kayıt, ekipmanların periyodik bakım ve kontrol listesinin çıkarılmasını ve kayıtların tutulmasını; 25.12.2025 tarihli kayıt bakım faaliyetlerinde ekipman temini, iş izin sisteminin kurulması ve bakım planlamasını; 25.02.2026 tarihli kayıt vinç ve çelik konstrüksiyonların periyodik bakımını ve gerekli görülen durumlarda tahribatsız muayenelerini; 09.06.2026 tarihli kayıt ise vinçler ve çelik konstrüksiyonların periyodik bakımlarının ve gerekli görülen durumlarda tahribatsız muayenelerinin yapılmasını önermektedir. ” bilgisi yer almaktadır. Bu da göstermektedir ki HABAŞ Demir Çelik Fabrikası’nda iş güvenliği uzmanının defaten uyarıcı tutanak ve raporlar hazırlamış olmasına rağmen yapılmamıştır.

İş güvenliği uzmanları ve işyeri hekimlerinin iş yerinde, mevzuat şartlarının sağlanması gerekçesi ile bulunduğu, iş yerinde denetim ve kontrol çalışmalarının yapılmadığı, kaza olayının yaşandığı iş yerinde risk analizi ve acil eylem planı gibi prosedürlerin evrak üzerinde kaldığı, fiili olarak uygulanmadığı kanaati oluşmuştur.

Milyonlarca işçinin çalışmakta olduğu işletmelerde iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları hem yasal olarak hem de pratikte devlet kurumları tarafından taşeronlaştırılmıştır.

Periyodik kontrollerin yapılmasından, çalışma ortamının gözetilmesine kadar her aşama 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nda geçtiği gibi doğrudan işyerlerindeki yetkililere raporlanmaktadır. Bu da milyonlarca işçinin hayatının ve sağlığının patronların insafına bırakılması sonucunu doğurmaktadır. HABAŞ işçi katliamı bunun acı örneklerinden biri olmuştur.

Kaza olayındaki ihlaller başlığında açıklandığı üzere;

Planlı Bakım Çalışmaları öncesinde Risk Analizi ve Acil Eylem Planı’nın hazırlanmadığı veya evrak üzerinde kaldığı, uygulama çalışmalarının yapılmadığı, iş izni prosedürlerinin işletilmediğine dair güçlü bir fikir oluşmaktadır.

Patlamadan haftalar ve günler önce aynı fabrikada yaşanan iki ayrı iş cinayetinde birer işçinin hayatını kaybetmesine rağmen, işletmenin kendi içinde ya da işletmenin denetiminden sorumlu olan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından herhangi bir denetim sürecinin gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, gerçekleştirildiyse nasıl sonuçlandığına dair bir bilgi bulunmamaktadır. Kamuoyunda bu sorular sorulmuş ancak net bir bilgilendirme hala yapılmamıştır.

Bir işletmede ölümlü iş kazası ihbarı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı için EN ÜST SEVİYEDE İHBAR OLARAK DEĞERLENDİRİLMELİDİR, BU DURUMDA ÇALIŞMA BAKANLIĞI İŞ KAZASI ÖNCESİNDE İŞYERİNDE NE TÜR KONTROL VE DENETİM ÇALIŞMALARI YAPMIŞTIR?

Bu tür ağır sanayi tesislerinde 6331 sayılı Kanun ve Yönetmelikleri yetersiz kalmaktadır. Bu işletmelerde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı direkt olarak etkin ve yetkin iş güvenliği uzmanını kendi bünyesinden atamalıdır.

Periyodik Kontrolleri Kim Yapıyor?

Ülkemizde yasal mevzuat gereği, iş ekipmanları, makinalar ve tezgahların hangi periyotlarda kimler tarafından yapılabileceği belirtilir. TÜRKAK tarafından akredite edilen ve denetime tabi tutulan firmalar, meslek odaları tarafından yapılabildiği gibi EKİPNET kaydı olan yetkili bir teknik şahıs tarafından da periyodik kontroller yapılabilir. Bu raporlar doğrudan denetlenen işletme yetkililerine tebliğ edilir ve işletme yetkilileri tarafından iş güvenliği uygulamalarında görev alan iş güvenliği uzmanlarına paylaşımı yapılır. Bu süreçte bakanlığın doğrudan bir dahli söz konusu değil.

Peki HABAŞ'ta katliama sebep olan taşıyıcı sistemlerin vincin ve bahsi geçen diğer makina ve aksamların periyodik kontrolü nasıl yapılmıştır?

HABAŞ gibi büyük işletmeler genellikle periyodik kontrol süreçlerini, kendi bünyelerinde çalışan EKİPNET kayıtlı personeller tarafından yaptırmaktadır. Yani kontrol sonuçlarının doğrudan kendi işletme yetkililerine raporlandığı bir süreç işlemektedir. Bu raporlar yönetime sunulur ve akabinde iş güvenliği uzmanları sonuçlarını inceler ve yine işletme sahip ve yetkililerine eksikliklerin giderilmesi için öneri ve tavsiye raporu hazırlamaktadır. Ama incelemenin – kontrolün gerçekleştiği koşullar ise asla denetlenmemektedir.

Yukarıda bahsedildiği gibi, ağır sanayi kuruluşlarındaki fiziki çalışma ortamında böylesi bir vincin periyodik kontrolünün mevzuatta istendiği şekilde tetkik ve incelenmesi için tesisteki ekipmanın ya yedeklenmiş olması ya da işletmenin o bölümünün çalışmasının durdurulması gerekmektedir.

Soruyoruz;

- Periyodik kontroller için gerekli saha çalışma ortamı HABAŞ yönetimi tarafından ilgili teknik personele sunulmuş mudur?

- Bu raporların sonuçları nelerdir?

- Bu raporlardan iş güvenliği uzmanları tarafından hazırlanmış olan gözetim raporları HABAŞ yönetimi tarafından incelenmiş, gerekli tedbirler alınmış mıdır?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı Denetim Yapmıyor mu?

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı Rehberlik ve Teftiş Kurulu Başkanlığı her sene yapılan bakanlık denetimlerinin istatistiklerini paylaşıyor. Denetimlerde tespit edilen mevzuata aykırılık konuları detaylı olarak paylaşılıyor ve elbette bu denetimler sonucunda tespit edilen uygunsuzluklara dair idari para cezaları belirleniyor. Denetim yapılan işletmelere belirli bir süre iyileştirmede bulunmaları için zaman tanınıyor ve bu süreç sonucunda eksiklikleri giderilmeyen ve çalışanlar için hayati tehlike oluşturan durumlarda işletmelerin faaliyetine son veriliyor. Başkanlık raporlarında bu veriden de bahsediliyor.

Bu denetimlerin içeriği sadece İSG kapsamında değil, iş kanunlarından doğan çalışma şartlarının incelenmesi de denetimlerin büyük bir içeriğini oluşturuyor. Başkanlık yapılan denetimleri 2 farklı başlıkta toplamış. İşin Yürütümü Yönünden Yapılan Teftişler; çalışma hayatına dair incelemeleri barındırırken, İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden Yapılan Teftişler alt başlığında ise bu içerikteki denetimleri açıklamakta. Her iki başlık altında yapılan denetimlerin bir kısmı programlı teftişler olurken bir kısmı bildirim, iş kazası vb nedenlerle yapılmaktadır.

2025 senesinde Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı'nın gerçekleştirdiği teftişler aşağıdaki gibi açıklanmıştır. 2025 senesinde yapılan toplam teftişlerin %63'ü İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden yapılmıştır.

Teftiş Türü	**Teftiş Sayısı**
Programlı teftiş	**2.377**
Program dışı teftiş	**2.711**
Şahsi inceleme	1.311
Yabancıların çalışma izni	22
Toplu işten çıkarma	102
Zorunlu istihdam	-
Altişveren	18
İşkolu incelemesi	86
Kısa çalışma şikayet	-
Diğer	1.172
Genel Toplam	**5.088**

Tablo I: İşin Yürütümü Yönünden yapılan teftişler

Teftiş Türü	**Teftiş Sayısı**
Programlı teftiş	**6.618**
Program dışı teftiş	**2.288**
İş kazası	4
Meslek hastalığı	2
Güvenlik raporu	4
Talebe ilişkin inceleme	2.058
İşyeri durdurmanın devamı	53
İşyeri durdurmanın kaldırılması	162
Diğer	5
Genel Toplam	**8.906**

Tablo II:İş Sağlığı ve Güvenliği Yönünden yapılan teftişler

Bu tabloda çok çarpıcı bir veri görünmekte. O da yaşanan iş kazaları sonrasında başkanlığın yaptığı denetimlere ait. 2025 senesinde yapılan 8.906 İSG denetimlerinin sadece 4 tanesi yaşanan iş kazaları sonrasında gerçekleştirilmiştir.

Peki HABAŞ'ın Aliağa tesisleri gibi demir-çelik sektörünün de içerisinde olduğu metal işkolunda yapılan denetimlere bakarsak. Yine aynı bakanlık raporunda, toplam 8.906 İSG kapsamındaki denetimlerin 2.915

adetinin metal iş kolunda olduğu açıklanmış. Bunların 2.587 adeti programlı teftiş iken 322 adeti talebe ilişkin yapılmış, 4 tanesi işin durdurulmasının kaldırılmasına dönük yapılmış denetimlerden oluşuyor.

İş kazası kaynaklı denetimlere bakarsak; 1 tanesi Avcılık, Balıkçılık, Tarım ve Ormancılık sektöründe, 1 tanesi Petrol, Kimya, Lastik, Plastik ve İlaç sektöründe, 1 tanesi Dokuma, Hazır Giyim ve Deri sektöründe ve 1 tanesi de Çimento, Toprak ve Cam sektöründe gerçekleştirilmiş.

Pekâlâ iş kazaları ve meslek hastalıkları sebebiyle, 2025 senesinde metal iş kolunda yapılan denetimlerin sayısına baktığımızda ne görüyoruz; **“0”**

2025 senesinde Rehberlik ve Teftiş Kurulu tarafından yapılan 8.906 İSG kapsamındaki denetimlerin hiçbirinde metal iş kolunda iş kazası ve meslek hastalığı kaynaklı inceleme – denetim yapılmamıştır.

2025 senesinde iş cinayetlerinde 1.931 işçi hayatını kaybetmiş. HABAŞ Aliağa tesislerinin de içerisinde bulunduğu metal iş kolunda ise toplam resmi kayıtlarda 73 işçi hayatını kaybetmiş. Ancak bu kazalar ve cinayetler sebebiyle bakanlık herhangi bir denetim yapmayı uygun görmemiştir.

Metal İş Kolunda Faaliyet Gösteren Büyük İşletmelerde Denetimler Yapılıyor Mu?

Mesela 2024 senesinde metal sektöründe gerçekleştirilen 1.612 programlı işyeri denetimi sonucunda 1 işyeri çalışanlar için hayati tehlike barındırdığı için faaliyeti durdurulmuş. Denetimlerin yoğunlaştığı işletmelerin büyüklüklerine baktığımızda ise aşağıdaki gibi bir tablo karşımıza çıkıyor.

Çalışan Sayısı	**İşyeri Sayısı**
10 ve daha az çalışan	277
11-50 arası çalışan	790
51-100 arası çalışan	223
101-250 arası çalışan	208
251-500 arası çalışan	69
501-1000 arası çalışan	35
1001 ve fazlası çalışan	10
Toplam	**1.612**

Tablo III- Programlı Teftiş Kapsamında Denetlenen İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı

(*2024 YILI METAL SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMLI TEFTİŞİ GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU)*

Bu tablodan anlaşıldığı üzere; ihracat içerisindeki katkısı yüksek ve stratejik öneme sahip sektörlerde faaliyet yürüten büyük özel işletmelerde devletin denetimi yok denilecek kadar azdır. HABAŞ gibi 1000 ve üzerinde işçinin çalıştığı metal iş kolundaki işletmelere bakarsak; 2024 senesindeki toplam denetimlerin sadece %0.6’sını oluşturmaktadır.

2025 senesine geldiğimizde ise teftiş kurulu 4 işyerinin faaliyetlerinin durdurulmasına karar verirken denetim yapılan işletmelerdeki çalışan sayısını şu şekilde açıklamış;

Çalışan Sayısı	İşyeri Sayısı
10 ve daha az çalışan	96
11-50 arası çalışan	1250
51-100 arası çalışan	537
101-250 arası çalışan	406
251-500 arası çalışan	119
501-1000 arası çalışan	31
1001 ve fazlası çalışan	9
Toplam	**2.448**

Tablo IV- Programlı Teftiş Kapsamında Denetlenen İşyerlerinin Çalışan Sayısına Göre Dağılımı

(2025 YILI METAL SEKTÖRÜNDE İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ PROGRAMLI TEFTİŞİ GENEL DEĞERLENDİRME RAPORU)

2025 senesinde 1001 ve üzeri işçinin çalıştığı işyerlerinde yapılan denetim oranı, toplam denetimlerin %0.36'sına denk düşmektedir.

Yani metal iş kolundaki büyük işletmelerin sadece %0.36'sı 2025 senesinde Rehberlik ve Teftiş Kurulu tarafından denetlenmiş. HABAŞ'ın bu %0.36 içerisinde olup olmadığına dair ise sorulan sorulara henüz Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan bir yanıt alınmış değil.

Resmi kayıtlarda 2025 senesinde 1.931 işçi iş cinayetlerinde hayatını kaybetmiştir. Hayatını kaybeden işçilerin, çalıştıkları işletmelerdeki çalışan sayılarının oranlarına göre tablolaştırıldığında ise görülmektedir ki; 1000 ve üzeri çalışanın olduğu işletmelerde 2025 senesinde 116 işçi hayatını kaybetmiştir. Bu sayı toplam ölen işçilerin %6'sının entegre tesislerde yaşandığını göstermektedir.

Tablo V:

İşyerinde çalışan sigortalı sayısı	Toplam
1-3 Çalışan	159
4-9 Çalışan	241
10-20 Çalışan	296
21-49 Çalışan	378
50-99 Çalışan	216
100-199 Çalışan	219
200-249 Çalışan	47
250-499 Çalışan	144
500-999 Çalışan	115
1000 ve Üzeri Çalışan	116
Toplam	**1.931**

Kaynak; 2025 SGK İstatistik Yıllıkları

Bu tabloda görünmektedir ki; her sene kayıtlara geçen iş cinayetlerinin %12'si 500 ve üzeri çalışanın olduğu işletmelerde yaşanmaktadır. 1000 ve üzeri çalışanın olduğu işletmelerde ise ölümlü iş cinayetlerinde oran %6'dır.

Ancak bu entegre tesislerde Çalışma Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının denetimleri yok denilecek kadar azdır.

Denetimlerin Sonuçları; İdari Para Cezaları

Rehberlik ve Teftiş Kurulu tarafından yapılan denetimler sonrasında işletmelere idari para cezası verilmektedir. Bu cezalara işletmelerin itiraz süreçleri, taksitlendirme kararları gibi mali anlaşmalar sonrasında bir ödeme planı oluşturulmaktadır. Böylece her sene kesilen cezaların tahsilatları, Rehberlik ve Teftiş Başkanlığı üzerinden doğrudan genel bütçede yer alan *"idarelerin kestiği idari para cezaları; hazine maliyesinin bütünlüğü gereği gelir*" olarak kaydedilmektedir.

2025 senesine dair açıklanan veriler şu şekilde;

İlgili kanunlara göre önerilen idari para cezaları, 2025; 1 trilyon 569 milyon 957.640 TL. Bunların bir kısmı devletin ilgili kurumlarına (SGK vb) aktarılırken 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği kapsamındaki ihlaller sonucunda kesilen cezalara bakarsak; 3.863 işletmeye toplam 901 milyon 929.843 TL olduğunu görüyoruz.

Her sene iş kazalarında ölen işçi sayısı artarken, iş kazaları kaynaklı denetimler neredeyse hiç yapılmazken, büyük sanayi kuruluşlarına dönük denetim oranları düşerken kesilen idari para cezaları artmaktadır. Bu da ortadaki denetim ve yaptırım sisteminin hiçbir durumda işlemediğini ve caydırıcı hiçbir etkisi olmadığını göstermektedir.